

РІШЕННЯ

щодо присудження наукового ступеня доктора наук

Спеціалізована вчена рада з присудження наукового ступеня доктора наук Д 41. 053. 01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Міністерства освіти і науки України, м. Одеса, прийняла рішення щодо присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук Гуменюк Ірині Михайлівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Методична система навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти» у вигляді рукопису за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова) «14» вересня 2023 року, протокол № 4.

Гуменюк Ірина Михайлівна 1978 року народження, громадянка України освіта вища: закінчила у 2000 році Прикарпатський університет імені Василя Стефаника та здобула кваліфікацію «Філолог, викладач української мови і літератури».

Кандидат педагогічних наук з 2004 р. Доцент кафедри дошкільної педагогіки й психології та спеціальної освіти ім. Т. І. Поніманської з 2009 р.

Працює доцентом Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, МОН України, м. Івано-Франківськ з вересня 2006 р. до теперішнього часу.

Докторська дисертація виконана в Прикарпатському університеті імені Василя Стефаника, Міністерство освіти і науки України.

Рекомендовано до захисту 08 червня 2023 року.

Здобувач має 67 наукових праць, із них – 29 статей у фахових виданнях України, 2 монографії (1 колективна); 2 статті у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science, 1 статтю у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Index Scopus, 18 – апробаційного характеру, 8 навчально-методичних посібників (з них 4 – у співавторстві), 1 глосарій, 6 – програми навчальних дисциплін і силабуси.

Офіційні опоненти:

Дроздова Ірина Петрівна, доктор педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова), професор, Державний біотехнологічний університет, професор кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін, дала позитивний відгук із зауваженнями:

I. До складу дисертаційної роботи Ірини Гуменюк входять анотації українською та англійською мовами, перелік умовних позначень, вступ, шість розділів із висновками та списком використаних джерел до кожного з них. Утім, на нашу думку, кількість розділів наукової праці є не зовсім виправданою. Зміст розділів 5 «Організаційно-методичні засади навчання української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти» (с.385) і розділів 6 «Експериментальне дослідження методичної системи навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти» (с.462) можна було б поєднати. Адже параграф 5.1. «Експериментальна модель методичної системи навчання української мови за професійним спрямуванням майбутніх фахівців педагогічної галузі», в якому подано структурно-функційну модель методичної системи навчання УМзаПС (с. 388), відірваний від параграфу 6.1. «Організація експериментальної роботи з навчання майбутніх педагогів української мови за професійним спрямування» (с. 462). Принагідно зазначимо, що назви розділів 1, 2, 4, 6 громіздкі, їх можна було б скоротити й узагальнити, зняти певною мірою в окремих місцях зайву надлишкову інформацію та деякі повтори тощо.

2. Зупинимося на деяких положеннях наукової логіки пропонованої роботи. Науковий апарат збалансований, коректно визначено об'єкт, предмет, мету, концепцію і гіпотезу дослідження. Утім, не можна не відзначити у дисертації І. М. Гуменюк певне порушення порядку логіки викладу наукового матеріалу. Наука може користуватися як індукцією, так і дедукцією, оскільки діалектика індукції і дедукції є дуже важливим

моментом процесу руху думки від незнання до знання. Але в межах одного дослідження варто було б спиратися на один метод наукового пізнання, на нашу думку, це дедуктивний метод (аналіз понять), а не індуктивний (аналіз фактів) (с. 2, 89, 92, 233, 433, 468 тощо). Адже *методологічний концепт дослідження*, як зазначає авторка наукової роботи, передбачає використання загальнофілософських принципів об'єктивності, розвитку, системності, єдності історичного й логічного, *переходу від абстрактного до конкретного* тощо (с.44).

3. Загальна гіпотеза дослідження І. М. Гуменюк (с.45) побудована на припущенні залежності якісних результатів навчання майбутніх фахівців від урахування таких педагогічних умов, як побудова освітнього процесу за методологічними підходами (системним, синергетичним, компетентнісним) і лінгвістичним, екстралінгвістичним, дослідницьким, функційно-стилістичним, текстоцентричним підходами до мовної освіти. На жаль, комунікативно-діяльнісний, такий значущий науковий підхід, не презентований в гіпотезі, не названий у структурі лінгводидактичної моделі (с.388), не зазначений при її описі (с. 386). Дослідниця має право самостійно обирати підходи наукового пошуку, хоча ще наприкінці ХХ століття провідним підходом у системі освіти був визнаний саме комунікативно-діяльнісний підхід. Підходи, на які спирається дослідниця, вписуються в межі комунікативно-діялісного підходу як принципи, що активізують, посилюють та уточнюють його сутність.

4. У дискусійному контексті висловлюємо думку щодо підсилення ролі і значення застосування ІКТ у методичній системі УМзаПС з метою більшою активізації студентів у напрямі самостійної роботи (параграфи 5.3 і 5.4 розділу 5), розгляду питань, пов'язаних з упровадженням новітніх інформаційних розробок у навчальний процес, особливо навіть у складних умовах воєнного часу. На наш погляд, проблема інтеграції Інтернет-технологій у процес фахової підготовки студентів педагогічних галузей із метою формування їхньої професійної компетентності є дуже гострою,

передбачає наступні серйозні розвідки. Тому варто було б у дослідженні приділити значну увагу саме дистанційним формам навчання НД «УМзаПС», адже розвиток інформаційних, мобільних, телекомунікаційних технологій докорінно впливає на підходи, методи, засоби і прийоми навчання «УМзаПС» завдяки доступу до великого обсягу науково-навчальної інформації в мережі Інтернет. Дія підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі у НД «УМзаПС» бажано було б зосередитися на розробленні комплексних методичних матеріалів (цикли лекцій, блоки завдань до практичних занять та ін.) у поєднанні з самостійною роботою студентів засобами дистанційних технологій, організованих за різними навчальними платформами (Google Classroom, Google Моєї, Zoom тощо).

5. На жаль, наукова робота не позбавлена певних огріхів щодо компонування й подання наукового матеріалу. Наявні також деякі технічні неточності щодо оформлення дисертації. Насамперед йдеться про вади комп'ютерного форматування (найчастіше це інтервали, відстані між текстом і схемами, порушена буквена нумерація додатків; висячі рядки в дисертації та авторефераті тощо); частого використання слів «на нашу думку», «таким чином», «отже», «дає можливість» і т. ін.

Караман Станіслав Олександрович, доктор педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова), професор, Київський університет імені Бориса Грінченка, професор кафедри української мови, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Зауваження стосується некоректного формулювання визначених у **вступі** суперечностей між теоретичними й практичними здобутками лінгводидактики вищої школи, зокрема в роботі перша й друга суперечності стосується якості підготовки фахівців в галузі професійної освіти..., тоді як роботу виконано зі спеціальності 13.00.02 - теорія та методика навчання (українська мова). Другу суперечність, на нашу думку, доцільно було б викласти в такому формулюванні: потребами сучасної практики дошкільної та початкової освіти в компетентнісному вимірі і недостатнім теоретико-

методологічним обґрунтуванням концептуальних положень її реалізації в українській лінгводидактиці.

2. Як дискусійне розглядаємо подане в дисертації формулювання мети дослідження. У меті, невиправдано, на нашу думку, виокремлено такий складник, як педагогічні умови, який безпосередньо є компонентом методичної системи навчання української мови за професійним спрямуванням.

3. Окремі побажання висловимо до формулювання назв підрозділів дисертації, зокрема: перший розділ названо вужче, ніж назву підрозділу 1.1. Порівняймо: *Розділ 1. Концептуально-методологічні орієнтири розвитку методики навчання української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти. Підрозділ 1.1. Концептуальні засади становлення методичної системи навчання здобувачів вищої освіти української мови за професійним спрямуванням.*

4. Назви підрозділів третього розділу віддзеркалюють лише дві технології навчання української мови за професійним спрямуванням (текстоцентрична технологія навчання, тестова технологія навчання), хоча в першому підрозділі третього розділу детально описано технологію контекстного навчання, яку в змісті дисертації чомусь не виокремлено.

5. У дослідженні зазначено про визначення й обґрунтування сутності низки понять: «методика навчання української мови за професійним спрямуванням», «методична система навчання української мови за професійним спрямуванням», «профілізація навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», «дієвий цикл навчальної дисципліни»; уточнено зміст понять: «компетентнісна парадигма української мови за професійним спрямуванням», «зміст навчання української мови за професійним спрямуванням», «принципи функціонування процесу навчання української мови за професійним спрямуванням». Проте не зрозуміло, які саме базові поняття дослідження визначено, які ж обґрунтовано.

6. Дещо категоричним і не переконливим видається таке узагальнення дисертантки: «...ефективність методичної системи навчання української мови за професійним спрямуванням студентів педагогічних закладів вищої освіти перевірено під час реалізації гіпотетично визначених педагогічних умов». У цьому контексті потребує додаткового пояснення шляхи реалізації гіпотетично визначених педагогічних умов.

7. Розроблена в дисертації методична система навчання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи української мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти достатньо обґрунтована, а результати її впровадження цілком переконливі. Проте вважаємо, що в додатках варто було б подати систему вправ і завдань як для вихователів закладів дошкільної освіти, так і для вчителів початкової школи з навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» української мови за професійним спрямуванням.

8. У списку літератури відсутній навчальний посібник «Українська мова за професійним спрямуванням» за редакцією О. Копусь та С. Карамана.

Ковтун Олена Віталіївна, доктор педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова), 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, професор, Національний авіаційний університет, завідувач кафедри іноземних мов і перекладу, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Дещо суперечливим, на наш погляд, є трактування здобувачкою понять «дискурсивна компетентність» і «комунікативна компетентність». Так, на с. 86 дисертації зазначено, що «дискурсивна компетентність - ширше поняття, ніж комунікативна компетентність», комунікативну компетентність звужено до «лінгвістичних і мовленнєвих умінь», натомість на с 91 дискурсивну компетенцію представлено як складник комунікативної прагматичної компетенції.

2. Уважаємо більш логічним віднесення такого компонента структурно-функційної моделі методичної системи навчання УМзаІТС майбутніх фахівців педагогічної галузі, як «етапи експериментального навчання УМзаПС інформаційний, репродуктивно-діяльнісний, рефлексійно-творчий» до організаційно-технологічного, а не діагностувально-результативного блоку.

3. Не зовсім зрозумілою є практична ідентичність змісту навчальної дисципліни «УМзаПС», відображена в програмах для спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта», при відмінності ПРИ для цих спеціальностей (додатки Ж, И).

4. Деякий матеріал, представлений в основному тексті дослідження, надто теоретизований і деталізований. Наприклад, дві сторінки основного тексту (с. 121-122) займають пояснення відмінностей навчальної електронної презентації від наукової. Цей матеріал доцільно було представити в додатках.

5. На нашу думку, окремі завдання, визначені в межах програми НД «УМзаПС» для спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» й 013 «Початкова освіта» і представлені на с. 192, свідчать про спрямованість на формування вмінь, які попередньо формувалися в шкільній мовній освіті і, за потреби, можуть бути вдосконалені в межах навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом».

6. Окремі рисунки утруднюють розуміння причинно-наслідкових зв'язків між зображеними на них компонентами. Наприклад, з рис 4.1 Алгоритм конструювання робочої програми УМзаПС за компетентнішим підходом впливає, що критерії оцінювання визначають результати навчання. Дисертаційна робота написана літературною мовою, водночас не позбавлена окремих недоліків щодо оформлення текстового та графічного матеріалу.

На докторську дисертацію та реферат надійшли відгуки:

1) від кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету, підготовлений і підписаний завідувачкою кафедри, доктором педагогічних наук, професором Оксаною Борисівною Петренко (протокол № 7 від 30 серпня 2023 року). Відгук позитивний. Зауважень немає.

2) від кафедри початкової освіти факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, підготовлений і підписаний завідувачем кафедри початкової освіти Геннадієм Олексійовичем Бондаренком і доктором педагогічних наук, професором кафедри початкової освіти Наталією Миколаївною Сіранчук, (протокол № 7 від 28 серпня 2023 року). Відгук позитивний. Є зауваження: «...у рефераті доречно було б відобразити всі компоненти технологічного циклу, застосованого в процесі тестового навчання української мови за професійним спрямуванням, що, на нашу думку, сприяло б розкриттю повного обсягу роботи, проведеної авторкою у цій частині дослідження».

3) від кафедри теорії та методики навчання Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, підготовлений і підписаний завідувачкою кафедри, доктором педагогічних наук, доцентом Галиною Олександрівною Островською (протокол № 3 від 30 серпня 2023 року). Відгук позитивний. Є зауваження: «результатом підготовки студентів має стати мовно-комунікативна компетентність (Професійний стандарт за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти (2020 р.), с. 10, 27), проте у рефераті цю компетентність здобувачка називає у різний спосіб – мовною (с. 1), мовно-професійною (с. 2), комунікативною (с. 2) або професійною комунікативною компетентністю» (с. 14), що вважаємо некоректним зокрема під час формування термінологічної компетентності здобувачів освіти (с. 13) ».

4) від кафедри української і слов'янської філології та журналістики Херсонського державного університету, підготовлений і підписаний першим проректором, доктором педагогічних наук, професором Сергієм

Аркадійовичем Омельчуком (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.). Відгук позитивний. Зауважень немає.

5) від кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, підготовлений і підписаний завідувачем кафедри, доктором педагогічних наук, професором Леонідом Володимировичем Оршанським (протокол № 10 від 29 серпня 2023 р.). Відгук позитивний. Є зауваження: «...на с. 18 до проблемних аспектів змістової організації навчально-методичних джерел з української мови за професійним спрямуванням віднесено пошуки врівноваження лінгвістичного та професійно-комунікативного блоків у структурі навчальної дисципліни, універсальність змісту та формальну профільну адаптацію. Для чіткого розуміння сутності цих позицій необхідні додаткові роз'яснення, яких у рефераті, на жаль, немає».

6) від кафедри української мови і літератури Національного університету «Острозька академія», підготовлений і підписаний завідувачем кафедри, кандидатом філологічних наук, доцентом Віталієм Васильовичем Максимчуком і доктором педагогічних наук, професором Іваном Миколайовичем Хом'яком (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.). Відгук позитивний. Є зауваження: «У рефераті згадано переваги й недоліки мобільного навчання, але не знаходимо інформації про особливості саме дистанційного навчання української мови за професійним спрямуванням, потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у цьому процесі».

7) від доктора педагогічних наук, професора кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки Валентини Володимирівни Вітюк. Відгук позитивний. Є зауваження:

«1. Висвітленню особливостей роботи з української мови за професійним спрямуванням за функційно-стилістичним підходом у рефераті приділено недостатньо уваги. Бажано більш широко розкрити поетапне

опанування змісту навчальної дисципліни за цим підходом, про що в рефераті згадано в загальних рисах.

2. З реферату не зрозуміло, які саме ІКТ використано для забезпечення усіх компонентів методичної системи навчання української мови за професійним спрямуванням, а саме: методологічно-цільового, змістового, процесуального, результативно-оцінного».

8) від кафедри української та іноземних мов Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, підготовлений і підписаний завідувачкою кафедри, доктором педагогічних наук, професоркою Ольгою Василівною Романчук (протокол № 1 від 29.08.2023). Відгук позитивний. Зауважень немає.

9) від кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, підготовлений і підписаний завідувачкою кафедри, доктором педагогічних наук, професором Лідією Петрівною Ткаченко (протокол № 1 від 29.08.2023). Відгук позитивний. Зауважень немає.

У дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради:

1. Копусь О. А., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.02.

Є зауваження: редакторська компетентність для обраних у дисертації компетентностей не є провідною; розроблене забезпечення пропонованої моделі точніше назвати методичним, а не науково-методичним; у науковій новизні є технічна помилка;

і побажання: уникати невластивих українській мові форм.

2. Пальшкова І. О., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Зауважень немає.

3. Кічук Н. В., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Зауважень немає.

4. Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Є зауваження: «у роботі бракує комунікативної компетентності».

5. Березовська Л. І., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.08.

Зауважень немає.

6. Попова О. В., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.02.

Зауважень немає.

7. Корольова Т. М., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.02.

Зауважень немає.

8. Богуш А. М., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.02.

Є зауваження: «термінологічне поєднання значної кількості слів є не поняттям, а терміносполученням, феноменом, терміносистемою»; «мета роботи і мета моделі має збігатися».

При проведенні таємного голосування виявилось, що із 17 членів докторської ради, які взяли участь у голосуванні (із них 5 докторів наук за профілем дисертації)

«За» 17 членів докторської ради;

«Проти» немає;

недійсних бюлетенів немає.

Висновок

спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» про дисертацію Гуменюк Ірини Михайлівни з теми «Методична система навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова)

На підставі аналізу дисертаційного дослідження Гуменюк Ірини Михайлівни з теми «Методична система навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти», виступів опонентів – доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова), професора, професора кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін Державного біотехнологічного університету Дроздової Ірини Петрівни; доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова), професора, професора кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка Карамана Станіслава Олександровича; доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова), 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, професора, завідувача кафедри іноземних мов і перекладу Національного авіаційного університету Ковтун Олени Віталіївни; відгуків про реферат дисертації та матеріалів прилюдного захисту дисертації спеціалізована вчена рада

ухвалила:

Дисертація Гуменюк Ірини Михайлівни є самостійним завершеним дослідженням проблеми становлення сучасної методичної системи навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника «Розвиток особистості молодших школярів в умовах гірського середовища» (державний реєстраційний номер 0113U005200). Тему дисертаційної роботи «Методична система навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти» затверджено вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 31 січня 2023 року).

Актуальність теми дослідження. Необхідність підвищення престижу української мови, формування українськомовної особистості актуалізувала проблему підготовки фахівців дошкільної і початкової ланок освіти, які беруть безпосередню участь у вихованні мовної свідомості громадян України. Водночас зросла необхідність компетентнісної мовно-професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема, вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів початкової школи, які мають бути носіями взірцевого українського мовлення для дітей дошкільного й молодшого шкільного віку, оскільки саме високий рівень володіння державною мовою – основна передумова і засіб успішної мовно-професійної реалізації майбутніх педагогів. Розроблення сучасної методичної системи навчання здобувачів вищої освіти української мови за професійним спрямуванням сприятиме підготовці конкурентоздатних фахівців педагогічної галузі з достатнім рівнем сформованості професійно-мовної і комунікативної компетентностей, що забезпечить теоретико-методологічне підґрунтя мовно-професійної підготовки майбутніх педагогів.

Найбільш суттєві результати дослідження: уперше визначено й науково обґрунтовано методологічні й теоретичні засади методичної системи навчання української мови за професійним спрямуванням майбутніх педагогів дошкільної і початкової ланок освіти в педагогічних закладах вищої освіти; визначено й схарактеризовано педагогічні умови навчання майбутніх фахівців дошкільної і початкової ланок освіти української мови за професійним спрямуванням: побудова освітнього процесу за методологічними (системним, синергетичним, компетентнісним) та лінгвістичним, екстралінгвістичним, дослідницьким, функційно-стилістичним, текстоцентричним підходами до змісту мовної освіти; збагачення освітнього контенту навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» відповідно до положень структурної лінгвістики, соціолінгвістики, лінгвопрагматики, дискурсивної лінгвістики; профільна адаптація змісту і процесу вивчення української мови за

професійним спрямуванням із відповідним закріпленням у навчально-методичному забезпеченні; адаптація лінгвістичного змістового блоку до потреб професійно-комунікативної діяльності здобувачів вищої освіти; використання інформаційно-комунікаційних технологій у розробленні методичної системи навчання української мови за професійним спрямуванням.

Наукова новизна здобутих результатів: уперше розроблено й апробовано експериментальну структурно-функційну модель і методичну систему навчання майбутніх фахівців педагогічної галузі української мови за професійним спрямуванням (етапи: інформаційний, репродуктивно-діяльнісний, рефлексійно-творчий); визначено сутність понять «методична система навчання української мови за професійним спрямуванням», «профілізація навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», «дієвий цикл навчальної дисципліни»; уточнено зміст понять: «компетентнісна парадигма української мови за професійним спрямуванням», «методика навчання української мови за професійним спрямуванням», «зміст навчання української мови за професійним спрямуванням», «принципи функціонування процесу навчання української мови за професійним спрямуванням»; обґрунтовано мету навчання української мови за професійним спрямуванням; розроблено періодизацію еволюційного розвитку української мови за професійним спрямуванням як навчальної дисципліни; з'ясовано сучасний стан функціонування навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» у практиці педагогічних закладів вищої освіти, виявлено способи її профілізації; розкрито й науково обґрунтовано компетентнісну парадигму навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» щодо підготовки майбутніх фахівців дошкільної і початкової ланок освіти; розкрито специфіку керування процесом навчання української мови за професійним спрямуванням майбутніх фахівців педагогічної галузі у закладах вищої освіти; виявлено критерії (когнітивно-мотиваційний,

операційно-діяльнісний, професійно-творчий) із відповідними показниками, схарактеризовано рівні сформованості у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей мовно-мовленнєвої спрямованості (початковий, задовільний, достатній). Набула подальшого розвитку теорія і методика навчання української мови за професійним спрямуванням майбутніх фахівців дошкільної і початкової ланок освіти.

Практичне значення дослідження: розкрито методичний аспект реалізації теорії керування процесом навчання української мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти; укладено «Хронологічний бібліографічний покажчик праць з української мови за професійним спрямуванням у наукових виданнях кінця XX – початку XXI століття»; визначено інтегративні аспекти української мови за професійним спрямуванням із соціолінгвістикою, лінгвопрагматикою, дискурсивною лінгвістикою; здійснено структурно-компонентний аналіз сучасного програмного забезпечення, навчально-методичних посібників з навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», визначено проблемні моменти у їх змістовій організації; створено алгоритмізовану структуру робочої програми навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» за компетентнісним підходом; розкрито способи профілізації української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти; визначено методичні орієнтири формулювання результатів навчання української мови за професійним спрямуванням майбутніх фахівців педагогічної галузі; розроблено методику застосування інформаційних, прикладних і дослідницьких проєктів у контексті навчання української мови за професійним спрямуванням; розкрито особливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення методологічно-цільового, змістового, процесуального та результативно-оцінного компонентів методичної системи навчання української мови за професійним спрямуванням.

Апробацію матеріалів дослідження здійснено на 16 міжнародних

науково-практичних конференціях, 2 міжнародних науково-методичних конференціях, 1 міжнародному науково-методичному семінарі, 1 міжнародній науково-технічній конференції, 1 міжнародній науковій конференції, 14 всеукраїнських науково-практичних конференціях, 1 всеукраїнській науковій конференції, 1 всеукраїнській конференції з міжнародною участю, 1 науково-методичному семінарі, 1 науково-практичній конференції з міжнародною участю, 1 науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю, 1 круглому столі; висвітлено у 67 працях, із них 2 монографії (1 – колективна, 0,6 арк.), 29 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science, 1 стаття у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Scopus; 18 публікацій апробаційного характеру, 8 навчально-методичних посібників (з них 4 – у співавторстві), 1 глосарій, 6 програм навчальних дисциплін та силабуси.

Спеціалізована вчена рада рекомендує експериментальний матеріал дослідження використовувати в процесі підготовки здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавра галузі знань 01 Освіта/Педагогіка; для розроблення навчальних програм тих освітніх компонентів, що формують професійні компетентності мовно-мовленнєвої спрямованості, навчально-методичних посібників і рекомендацій для здобувачів вищої освіти зі спеціальностей 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта; в оновленні змісту навчально-методичних комплексів освітнього компонента «Українська мова за професійним спрямуванням»; у системі післядипломної педагогічної освіти.

Спеціалізована вчена рада вважає, що дисертація Гуменюк Ірини Михайлівни з теми «Методична система навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти» є завершеною самостійною науковою працею, виконаною особисто дисертантом у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить наукові положення і висновки, сукупність яких кваліфікується як вагомий

внесок у розвиток теорії і практики вищої освіти.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

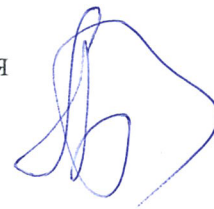
На підставі результатів таємного голосування та прийнятого висновку докторська рада присуджує

Гуменюк Ірині Михайлівні

науковий ступінь доктора педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова).

Головуючий на засіданні спеціалізованої
вченої ради з присудження наукового ступеня
доктора наук Д 41.053.01

Алла БОГУШ

Учений секретар спеціалізованої

вченої ради з присудження
наукового ступеня доктора наук

Ірина КНЯЖЕВА

14 вересня 2023 року

